

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2023
Corpoideachas
Ardleibhéal

Dé hAoine 23 Meitheamh Tráthnóna 2:00 - 4:30
250 marc

Scrúduimhir

<input type="text"/>					
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Lá agus Mí do Bhreithe

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Scríobh 3 Feabhra mar 0302,
mar shampla

Stampa an Ionaid

--

Treoracha

Tá trí roinn sa pháipéar seo.

Roinn A	Ceisteanna Gearra	80 marc
Roinn B	Cás-Staidéar	50 marc
Roinn C	Ceisteanna Fada	120 marc

Freagair na ceisteanna mar seo a leanas:

Freagair **10** gceist ar bith de na 12 ceist i Roinn A

Ceist 13 i Roinn B – Cás-Staidéar

Trí ceist ar bith de na cúig ceist i Roinn C

Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá curtha ar fáil sa leabhrán seo. Tá spás i gcomhair obair bhreise i gcúl an leabhráin. Tig leat páipéar breise a iarraidh chomh maith. Lipéadaigh aon obair bhreise den chineál sin go soiléir le huimhir na ceiste agus leis an bpáirt den cheist.

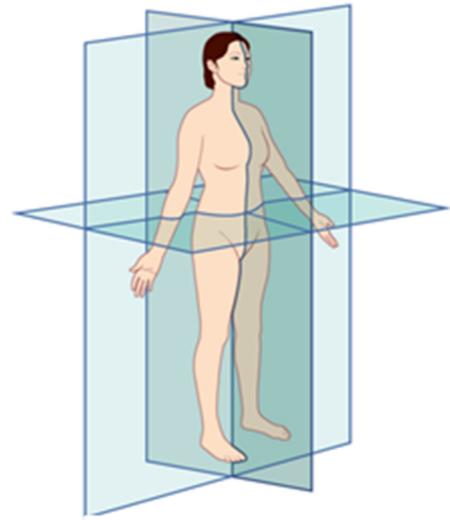
Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh.

Scanfar an leabhrán scrúdaithe seo agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Mar sin, is féidir nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Freagair **deich** gceist ar bith as na ceisteanna 1 - 12.

Ceist 1

Is coincheapa anatamaíochta iad plánaí an choirp, a úsáideann proifisiúnaigh shláinte chun cur síos ar an dóigh a ngluaiseann do chorp i gcaitheamh na haclaíochta agus i gcaitheamh gníomhaíochtaí eile.

Fíor 1

(a) Ainmnigh **dhá** phlána ar bith de ghluaiseacht an duine.

1.
2.

(b) Déan cur síos ar an **dá** phlána de ghluaiseacht an duine a ainmníodh mar is ceart in (a). Bain úsáid as sampla spóirt den ghluaiseacht i ngach ceann de na plánaí chun tacú le do fhreagra.

1.
2.

Ceist 7

Ainmníodh Johnny Sexton mar Imreoir Rugbaí an Domhain sa bhliain 2018. Tá iomrá ar Johnny mar gheall ar cháilíocht a chluiche ciceála.

Fíor 6. Johnny Sexton

- (a) Cé acu ceann de dhlíthe gluaisne Newton is féidir a úsáid chun luasghéarú liathróid rugbaí a ciceáladh a ríomh?

--

- (b) Ainmnigh agus sainmhínigh ceann **amháin** eile de dhlíthe gluaisne Newton.

- (c) Mínigh an fáth a d'úsáidfeá dlíthe gluaisne Newton nuair a bhíonn gluaiseacht an duine á anailísiú agat.

Ceist 8

Sainmhíneadh gach ceann de na téarmaí seo thíos mar a bhaineann siad le gníomhaíocht choirp.

Rialacha

Deasghnátha

Gnásanna

Rialacha
Deasghnátha
Gnásanna

Ceist 9

Bhí Israel Olatunde ar an Éireannach ba ghasa riamh nuair a rith sé an 100 m in 10.17 soicind i gCraobhchomórtas Lúthchleasaíochta na hEorpa in München ar an 16 Lúnasa 2022.

Fíor 7

Cuir síos ar **dhá** phrionsabal sa chleachtadh éifeachtach a d'fhéadfadh a bheith in úsáid i ndearadh sceideal cleachtaidh Olatunde.

1.
2.

Ceist 12

Fíor 8. Múinteoir Corpoideachais agus imreoir Peil Ghaelach as Ciarraí, David Clifford, ag comhdhíriú agus é réidh chun saorchic a thógáil

- (a) Tabhair breac-chuntas ar an dóigh a bhféadfadh an toisc shíceolaíoch comhdhíriú tionchar a imirt ar leibhéil feidhmíochta lúthchleasaí.

- (b) Déan cur síos ar straitéis **amháin** a d'fhéadfadh lúthchleasaí a úsáid lena chomhdhíriú a fheabhsú i gcomhair feidhmíochta.

Scrúdaigh an téacs agus na híomhánna sa Chás-Staidéar thíos agus freagair ceist 13.

Fíor 9. Paul Kinnerk, cóitseálaí iomána shinsir Luimnigh

Cuireann an spórt deiseanna iontacha ar fáil do dhaoine le bheith rannpháirteach i ngníomhaíocht choirp agus is féidir leis ardán a thabhairt do dhaoine a bheith rannpháirteach sa spórt trí mheán na cóitseála fosta. Deir Spórt Éireann:

Tá an chóitseáil lárnach i bhforbairt imreoirí agus i bhfeidhmíocht spóirt ag gach leibhéal comórtais, agus is gníomhaithe lárnacha iad cóitseálaithe le cinntiú go mbeidh taithí ardchaighdeáin ag rannpháirtithe atá ann cheana agus ag rannpháirtithe nua sa spórt.

Meastar a lán cáilíochtaí a bheith riachtanach don chóitseáil éifeachtach. Tá grinneolas ar an spórt, chomh maith le scileanna sármhaithe cumarsáide agus eagrúcháin, tábhachtach don chóitseáil ardchaighdeáin. Eochairscil chóitseála is ea úsáid éifeachtach aiseolais a d'fhéadfadh cuidiú le lúthchleasaithe a gcuid feidhmíochta a bharrfheabhsú.

Teastaíonn na scileanna teicniúla ó chóitseálaithe le sceidil traenála agus chleachtaidh a eagrú, a phleanáil agus a chur ar fáil dá lúthchleasaithe. Ó fhorbairt pleananna tréimhsithe go dearadh agus cur i gcrích seisiúin traenála indibhidiúla, tá ar chóitseálaithe cuidiú lena lúthchleasaithe i dtéarmaí a bhforbartha coirp agus oirbheartaíochta chomh maith lena bhforbairt theicniúil.

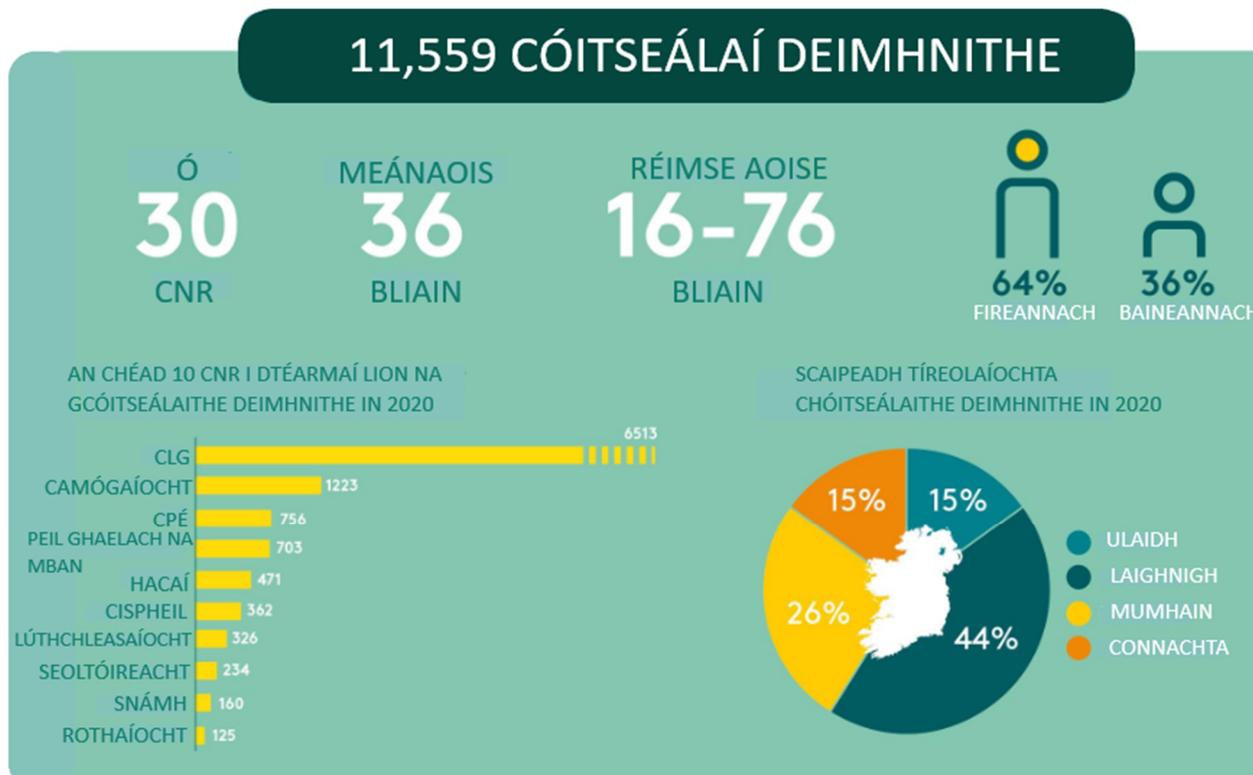
Fíor 10. Pep Guardiola, Manchester City

D'áiteodh a lán daoine gurb é an ról is tábhachtaí atá ag cóitseálaithe ag leibhéal ar bith ná scileanna agus teicnící a gcuid lúthchleasaithe a fhorbairt. Ba chóir go mbeadh eolas ag cóitseálaithe ar conas gach scil agus gluaiseacht ina spórt a fheidhmiú agus ba chóir dóibh cuidiú lena lúthchleasaithe na scileanna seo a fhorbairt. Tá sé riachtanach go dtuigfeadh an cóitseálaí riachtanais gach lúthchleasaí indibhidiúil ar an gcéim d'fhoghlaim scile ar a bhfuil siad, sa chaoi gur féidir leis feidhmíocht scile a chuid lúthchleasaithe a bharrfheabhsú.

Is féidir le cóitseálaithe a bhfuil tuiscint ar an mbithmheicnic acu a gcuid eolais a úsáid chun feidhmíocht a gcuid lúthchleasaithe a anailísiú agus a mheasúnú. Ag ardleibhéal chomórtais d'fhéadfadh cóitseálaithe barainneacht gluaiseachta a lúthchleasaithe a bhreithniú, agus céimeanna a thabhairt chun í a fheabhsú d'fhonn cuidiú le feidhmíocht an lúthchleasaí a bharrfheabhsú.

Fíor 11

Fíor 12. Sonraí faoi líon na gcóitseálaithe in Éirinn

Fíor 13. Anne Downey

Nocht an staidéar ar Rannpháirtíocht Páistí i Spórt agus i nGníomhaíocht Choirp (CSPPA I mBéarla) in 2018 go mbíonn buachaillí níos gníomhaí go fisiciúil ná cailíní agus go mbíonn siad rannpháirteach i níos mó spórt pobail ná mar a bhíonn cailíní. Ag leibhéal na hiarbhunscoile, glacann 66% de na buachaillí páirt i spórt pobail ach ní dhéanann ach 52% de na cailíní é sin.

Dealraíonn sé go bhfuil an éagothroime inscne shoiléir seo le fáil fosta i saol na cóitseála spóirt, áit a bhfuil cóitseálaithe fireanna i bhfad níos coitianta ná cóitseálaithe baineanna. Ag na ceithre chluiche Oilimpeacha dheireanacha, ní raibh ach 11% de na cóitseálaithe ina mná. Tugadh ceannlínte náisiúnta do Anne Downey, bean as Cill Chainnigh, nuair a fógraíodh in 2020 go mbeadh sí ag cóitseáil foireann iomána fear.

(d)

Tá sé riachtanach go dtuigfeadh cóitseálaí riachtanais gach lúthchleasaí indibhidiúil ar an gcéim ar a bhfuil siad i bhfoghlaím scile, sa chaoi gur féidir leis an gcóitseálaí feidhmíocht scile na lúthchleasaithe a bharrfheabhsú.

Cuir síos ar fheidhmíocht scile ainmnithe ag lúthchleasaí ag **trí** chéim dhifriúla d'fhoghlaím scile.

Scil
1.
2.
3.

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

Freagair trí cheist ar bith as na ceistanna 14 - 18.

Ceist 14

(40 marc)

Fógraíodh infheistíocht €19m chun áiseanna úrscothacha do ghníomhaíochtaí uiscebhunaithe a forbairt

Fíor 14

- (a) (i) Coincheap den ghníomhaíocht choirp is ea ‘gníomhaíochtaí lasmuigh agus gníomhaíochtaí eachtraíochta’. Sainmhínigh ‘gníomhaíochtaí lasmuigh agus gníomhaíochtaí eachtraíochta’.

- (ii) Ainmnigh **ceithre** ‘gníomhaíocht lasmuigh agus gníomhaíocht eachtraíochta’, seachas gníomhaíochtaí uisce.

1.
2.
3.
4.

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

(b)

Is branda cothaithe spóirt Éireannach é Kinetica. Baiscthástálann siad a dtáirgí le cinntiú go gcloítear leis na caighdeáin atá leagtha síos ag an nGníomhaireacht Dhomhanda um Fhrithdhópáil.

Fíor 16. Is ambasadóir branda do Kinetica í Leona Maguire

(i) Ainmnigh **dhá** fhorbhia cothaithe a úsáideann lúthchleasaithe go coitianta.

1.
2.

(ii) Míneigh an dóigh a bhféadfadh ceann **amháin** de na forbhiana a d'ainmnigh tú in (i) feidhmíocht lúthchleasaithe a bharrfheabhsú.

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

(c)

Spórt an Lúthchleasaí/CNR	Substaint a d'úsáid an lúthchleasaí	Pionós a gearradh ar an lúthchleasaí
<i>Trí-atlan Éireann</i>	Liogandról	4 bliana
<i>Tógáil Meáchan Éireann</i>	Nandralón	4 bliana
<i>CLG</i>	Mealdóiniam	4 bliana
<i>Mótarspórt Éireann</i>	Níl ar fáil	4 bliana

Fíor 17. Pionós a Ghearr Painéal Smachta Frithdhópála Spórt Éireann in 2020

- (i) De réir **Fhíor 17** thóg an lúthchleasaí a bhain le Tógáil Meáchan Éireann an stéaróideach anabalach, Nandralón.

Sainaithin **dhá** chúis a d'fhéadfadh a bheith ag an lúthchleasaí seo le stéaróideach anabalach a úsáid.

- (ii) Luaigh catagóir eile drugaí a chuireann le feidhmíocht agus luaigh slí **amháin** a bhféadfadh substaint as an gcatagóir seo tionchar a imirt ar fheidhmíocht lúthchleasaí.

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

(iii) I bhFíor 17 deirtear nach raibh aon eolas ar fáil faoin tsubstaint ar cuireadh toirmeasc ar lúthchleasaí a bhain le Mótarspórt Éireann as a húsáid.

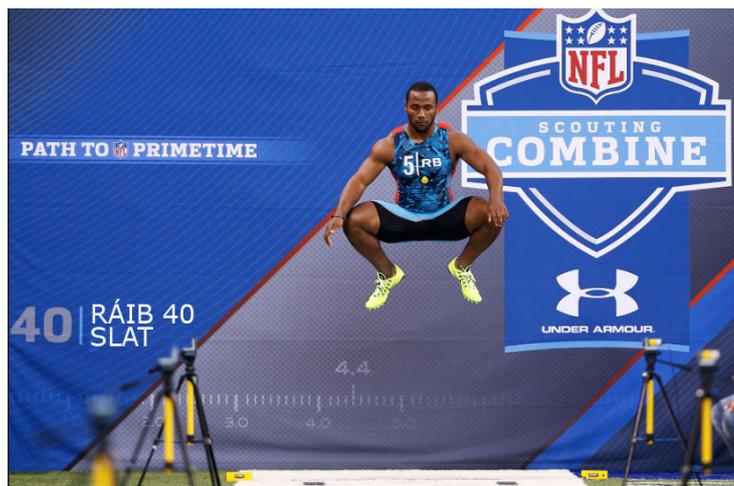
Luaigh **dhá** riail frithdhópála ar féidir gur sháraigh an lúthchleasaí seo iad.

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

Ceist 16**(40 marc)****(a)**

Le linn an Combine a bhíonn ag an NFL (Sraith Náisiúnta Peile Mheiriceá) cuirtear lúthchleasaithe faoi thástálacha fisiciúla agus intinne a thugann deis dóibh a gcuid lúthchleasaíochta agus ullmhacht a n-intinne a bhuaiceáil do chóitseálaithe agus do bhainisteoirí foirne.

Fíor 18

Ainmnigh agus cosain an rogha **ceithre** thástáil a chuirfeá ar chlár tástálacha corpacmhainne do do rogha gníomhaíocht choirp.

Gníomhaíocht Choirp	
Tástáil	Cosaint na Tástála
1.	
2.	
3.	
4.	

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

(a)

Mí	Ean	Feabh	Márta	Aib	Beal	Meith	Iúil	Lún	MF	DF - Noll
Céim Thraenála	Réamhshéasúr			Séasúr Comórtais					As Séasúr	
Bloc Traenála	Bloc 1	Bloc 2	Bloc 3	Bloc 4	Bloc 5					
Pléiméadracht	Mall	Measartha	Gasta	Mall	Gasta					
Cumhacht luchtaithe	Trom	Measartha	Éadrom	Trom	Éadrom					
Neart	Iarrataí Measartha	Iarrataí Measartha	Iarrataí Ísle	Iarrataí Arda	Iarrataí Ísle					
Aclú	Sos Fada	Sos Gearr	Sos Gearr	Leanúnach	Sos Gearr					

Fíor 19. Plean tréimhsithe d’fhoireann

(i) Sainmhínigh tréimhsiú.

(ii) Sainaithin **ceithre** chomhpháirt den chorpacmhainn a bhfuiltear ag díriú orthu ag céim áirithe le linn an phlean i bhFíor 19.

1.
2.
3.
4.

(iii) Luaigh céard a bhfuiltear ag súil leis a dhéanfaidh an lúthchleasaí le linn ‘Bloc 3’ den phlean tréimhsithe i bhFíor 19.

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

Ceist 18

(40 marc)

(a)

Nuair a bhuaigh foireann haca na hÉireann bonn airgid i gcrabhbh an domhain in 2018, léirigh siad scil agus cumas thar an ngnáth chomh maith le hardleibhéil den chleachtadh fisiciúil.

Fíor 20

(i) Sainmhínigh cumas.

(ii) An ionann cumas agus scil? Cosain do fhreagra.

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

(b)

Fíor 21

I Lúnasa 2021, d'fhógair Cumann Peile na hÉireann go mbeadh pá comhionann ann do na himreoirí a bheadh ag imirt ar son na hÉireann ar fhoirne sinsir náisiúnta na mban agus na bhfear sa sacar.

I mí Dheireadh Fómhair 2022, cháiligh foireann sacair na mban ó Phoblacht na hÉireann do chluichí ceannais chorn an domhain den chéad uair riamh.

Sainaithin **dhá** phrionsabal den chleachtas eiticiúil **agus** tabhair breac-chuntas ar an bhfáth a bhfuil siad tábhachtach sa spórt.

1.

Leantar leis an gceist seo ar an gcéad leathanach eile

Admhálacha

- C1: <https://www.healthline.com/health/body-planes> (Arna rochtain den 1ú uair an 21/9/22)
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Planes_of_Body_unlabeled.jpg (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C2: <http://witdses.weebly.com/student-blogs/trials-make-or-break> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C5: <https://bmcpublikealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-14-649> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C6: <https://www.theguardian.com/sport/2016/aug/21/new-zealand-and-us-runners-awarded-for-sportsmanship> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C7: <https://www.theroar.com.au/2018/02/07/sensational-sexton-kicks-ireland-victory-france/> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C9: <https://www.the42.ie/history-maker-israel-olatunde-broke-irish-record-with-burst-spikes-5842608-Aug2022/> (Arna rochtain den chéad uair an 29/9/22)
- C12: <https://www.irishexaminer.com/sport/gaa/arid-40923497.html> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C13: Arna chóiriú ó: <https://www.thetimes.co.uk/article/limerick-reaping-the-benefits-of-paul-kinnerks-revolution-hnp6bhdwh> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
<https://www.soccer-training-methods.com/soccer-tactics.html> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
<https://olympics.com/athlete365/entourage/qualities-of-a-great-sports-coach/#:~:text=An%20effective%20coach%20communicates%20well,also%20essential%20for%20good%20communication> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
<https://scoreline.ie/kilkenny-camogie-manager-ann-downey-says-they-must-be-at-their-very-best-to-reach-the-all-ireland-final/> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
<https://www.sportireland.ie/sites/default/files/media/document/2021-03/ngb-and-club-support.pdf> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
<https://www.sportireland.ie/node/9472> (Arna rochtain den chéad uair an 12/10/22)
<https://racketrampage.com/are-tennis-lessons-worth-it/> (Arna rochtain den chéad uair an 24/10/22)
- C14: <https://www.failteireland.ie/tourism-news/19m-investment-announced-water-based-activity-facilities.aspx> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C15: <https://www.irishgolfdesk.com/news-files/2022/2/18/kinetica-sports-welcomes-home-lpga-champion-and-brand-ambassador-maguire> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
Arna chóiriú ó: <https://www.sportireland.ie/anti-doping/sanctions> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
<https://www.golfdigest.com/story/leona-maguire-s-inaugural-lpga-victory-also-a-breakthrough-for-i> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C16: http://www.espn.com/nfl/photos/gallery/_id/8982370/image/11/spring-step-nfl-combine (Arna rochtain den chéad uair an 17/11/22)
- C17: Arna chóiriú ó: <https://www.youtube.com/watch?v=DGsvka70Uag> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
- C18: <https://www.dublinlive.ie/sport/ireland-hockey-homecoming-14994261> (Arna rochtain den chéad uair an 21/9/22)
<https://www.theguardian.com/football/2022/oct/11/scotland-republic-of-ireland-womens-world-cup-playoff-match-report> (Arna rochtain den chéad uair an 17/11/22)

Ná scríobh ar an leathanach seo

Fógra cóipchirt

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) den *Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche dá bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh ná as úsáid neamhúdraithe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Ardleibhéal

Corpoideachas

Dé hAoine 23 Meitheamh

Tráthnóna 2:00 - 4:30